

Cuprins

Competențe generale și specifice	4
Cuvânt înainte	5
Ghid de utilizare a manualului	6
Recapitulare inițială	8
Evaluare inițială	10
Unitatea 1: Sistemul politic în România	11
Lecția 1: Sistemul politic și condiția umană	12
Lecția 2: Drepturile omului	16
Lecția 3: Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare	20
Lecția 4: Constituția României. Structura Constituției. Principiile și valorile constituționale	26
Lecția 5: Statul democratic și principiul pluralismului	30
Lecția 6: Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român	34
Lecția 7: Statul de drept	38
Recapitulare	42
Evaluare	44
Unitatea 2: Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	45
Lecția 8: Domnia legii și puterea cetățenilor. Elaborarea legilor. Participarea cetățenilor la elaborarea legislației	46
Lecția 9: Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor. Limitele libertății	50
Lecția 10: Justiția ca instituție de apărare și de îndeplinire a dreptății	54
Lecția 11: Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice. Implicarea civică	58
Lecția 12: Alegerile și votul	62
Lecția 13: Societatea civilă și inițiativele cetățenești în comunitățile locale	66
Lecția 14: Mass-media și opinia publică	70
Recapitulare	74
Evaluare	76
Unitatea 3: Proiect educațional	77
Lecția 15: Alegerea temei unui proiect educațional și elaborarea fișei de proiect	78
Lecția 16: Derularea și evaluarea unui proiect educațional	82
Proiect CETĂȚEANUL	86
Recapitulare finală	92
Evaluare finală	94
Soluții la exercițiile de evaluare	95
Mic dicționar juridic	96

COMPETENȚE GENERALE ȘI COMPETENȚE SPECIFICE

1. *Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social*
 - 1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică.
 - 1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice.
 - 1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept.
2. *Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice*
 - 2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale.
 - 2.2. Participarea, prin derularea unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/locale.
 - 2.3. Rezolvarea, în perechi/echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică.
3. *Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ*
 - 3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean.
 - 3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune.

CUVÂNT ÎNAINTE

*Draga noastră elevă,
Dragul nostru elev,*

- În clasa a VII-a, la Educație socială, vei învăța despre sistemul politic din România și principiile și instituțiile democratice, despre raporturile dintre cetățeni și autorități, precum și despre drepturile și responsabilitățile cetățenilor în societatea democratică.
- Te vei înțelege pe tine ca cetățean cu drepturi și responsabilități, chemat să te implicii activ în viața comunității școlare și locale din care faci parte, să participi responsabil la luarea deciziilor care te afectează pe tine și pe colegii tăi.
- Te vei implica în proiecte pentru ca, în școala și în comunitatea ta, drepturile și libertățile cetățenești, precum și legile să fie respectate, dreptatea să fie îndeplinită, iar copiii și tinerii să fie implicați în procesul de elaborare a regulilor și regulamentelor școlare.
- Vei învăța ce este democrația, cum funcționează un stat democratic și care sunt principiile sale de bază. De asemenea, vei învăța ce sunt autoritatea și puterea, ce este societatea civilă și cum participă cetățenii la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării lor, ce este votul și cum se alege reprezentanții care ne conduc, ce este justiția și cum se îndeplinește dreptatea. Nu în ultimul rând, vei învăța ce rol are mass-media în formarea opiniei publice.
- Îți vei dezvolta competențele sociale, vei afla informații noi, dar vei avea și ocazia de a-ți reaminti lucrurile cele mai importante pe care le-ai învățat, deja, în clasa a VI-a.
- Descoperind Constituția și drepturile tale cetățenești vei învăța că ți se garantează o viață trăită în pace, securitate și demnitate, atât acasă și la școală, cât și în localitatea și în țara ta și oriunde în lume.

Îți urăm să înveți bine, ușor și cu plăcere!

GHID DE UTILIZARE A MANUALULUI

Manualul cuprinde variantele tipărită și digitală

Rezolvă

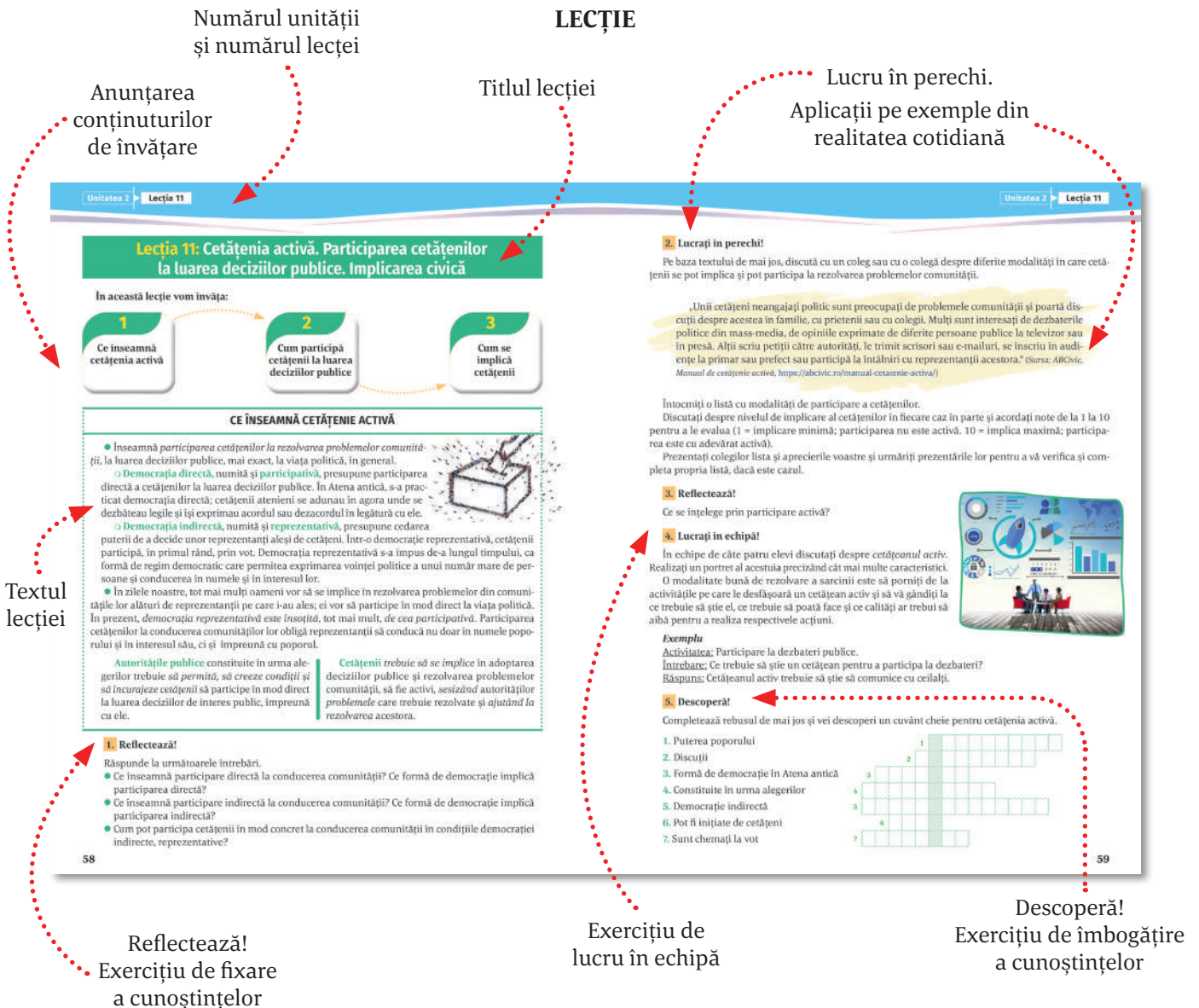
Privește

Vizionează

Simboluri folosite în varianta digitală

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

Unitatea 2 | Lecția 11

Lecția 11: Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice. Implicarea civică

In această lecție vom învăța:

1. Ce înseamnă cetățenia activă
2. Cum participă cetățenii la luarea deciziilor publice
3. Cum se implică cetățenii

CE ÎNSEAMNĂ CETĂȚENIE ACTIVĂ

- Înseamnă *participarea cetățenilor la rezolvarea problemelor comunității*, la luarea deciziilor publice, mai exact, la viața politică, în general.
 - ▷ **Democrația directă**, numită și **participativă**, presupune participarea directă a cetățenilor la luarea deciziilor publice. În Atena antică, s-a practicat democrația directă: cetățenii atenienii se adunau în agora unde se dezbăteau legile și își exprimau acordul sau dezacordul în legătura cu ele.
 - ▷ **Democrația indirectă**, numită și **reprezentativă**, presupune cedarea puterii de a decide unor reprezentanți aleși de cetățeni. Într-o democrație reprezentativă, cetățenii participă, în primul rând, prin vot. Democrația reprezentativă s-a impus de-a lungul timpului, ca formă de regim democratic care permitea exprimarea voinței politice a unui număr mare de persoane și conducerea în numele și în interesul lor.
 - În zilele noastre, tot mai mulți oameni vor să se implice în rezolvarea problemelor din comunitățile lor alături de reprezentanți pe care i-au ales; ei vor să participe în mod direct la viața politică. În prezent, **democrația reprezentativă este însoțită**, tot mai mult, de **cea participativă**. Participarea cetățenilor la conducerea comunităților lor obligă reprezentanții să conducă nu doar în numele poporului și în interesul său, ci și împreună cu poporul.
- **Autoritățile publice** constituite în urma alegerilor trebuie să *permită, să creeze condiții și să încurajeze cetățenii să participe în mod direct la luarea deciziilor de interes public*, împreună cu ele.
- **Cetățenii trebuie să se implice în adoptarea deciziilor publice și rezolvarea problemelor comunității**, să fie activi, *sesizând autorităților problemele care trebuie rezolvate și ajutând la rezolvarea acestora.*

1. Reflectează!
Răspunde la următoarele întrebări.

- Ce înseamnă participare directă la conducerea comunității? Ce formă de democrație implică participarea directă?
- Ce înseamnă participare indirectă la conducerea comunității? Ce formă de democrație implică participarea indirectă?
- Cum pot participa cetățenii în mod concret la conducerea comunității în condițiile democrației indirecte, reprezentative?

2. Lucrați în perechi!
Pe baza textului de mai jos, discutați cu un coleg sau cu o colegă despre diferite modalități în care cetățenii se pot implica și pot participa la rezolvarea problemelor comunității.

„Unii cetățeni neangajați politic sunt preocupați de problemele comunității și poartă discuții despre acestea în familie, cu prietenii sau cu colegii. Mulți sunt interesați de dezbaterile politice din mass-media, de opiniile exprimate de diferite persoane publice la televizor sau în presă. Alții scriu petiții către autorități, le trimit scrisori sau e-mailuri, se înscriu în audiințele la primar sau prefect sau participă la întâlniri cu reprezentanții acestora.” (Sursa: ABC Civic, Manual de cetățenie activă, <https://abcivic.ro/manual-cetatenie-activa/>)

Întocmești o listă cu modalități de participare a cetățenilor.
Discutați despre nivelul de implicare al cetățenilor în fiecare caz în parte și acordăți note de la 1 la 10 pentru a le evalua (1 = implicare minimă; participarea nu este activă. 10 = implica maximă; participarea este cu adevărat activă).
Prezentați colegilor lista și aprecierile voastre și urmăriți prezentările lor pentru a vă verifica și completa propria listă, dacă este cazul.

3. Reflectează!
Ce se înțelege prin participare activă?

4. Lucrați în echipă!
În echipe de câte patru elevi discutați despre **cetățeanul activ**. Realizați un portret al acestuia precizând cât mai multe caracteristici.
O modalitate bună de rezolvare a sarcinii este să porniți de la activitățile pe care le desfășoară un cetățean activ și să vă gândiți la ce trebuie să știe el, ce trebuie să poată face și ce calități ar trebui să aibă pentru a realiza respectivele acțiuni.

Exemplu
Activitatea: Participare la dezbateri publice.
Întrebare: Ce trebuie să știe un cetățean pentru a participa la dezbateri?
Răspuns: Cetățeanul activ trebuie să știe să comunice cu ceilalți.

5. Descoperă!
Completează rebusul de mai jos și vei descoperi un cuvânt cheie pentru cetățenia activă.

1. Puterea poporului
2. Discuții
3. Formă de democrație în Atena antică
4. Constituite în urma alegerilor
5. Democrație indirectă
6. Pot fi inițiate de cetățeni
7. Sunt chemați la vot

Exprimă-ți opinia!

Exercițiul de gândire critică

Casete informative

Descoperă!
Exercițiul de descoperire a etapelor unui proces. Susținut de ilustrație

Unitatea 2 Lecția 11

E-DEMOCRAȚIA

- În zilele noastre, participarea directă a unui număr mare de cetățeni la conducerea societății este favorizată de răspândirea Internetului. Democrația digitală sau e-democrația, cum i se mai spune, este considerată de mulți oameni democrație participativă pură.
- Cetățenii pot participa la **dezbateri** pe platformele de discuții.
- Se pot **mobiliza** pe rețelele de socializare pentru a participa la diferite evenimente sau pentru a susține anumite inițiative.
- Pot să își exprime opiniile prin postări pe bloguri.
- Pot adresa **petiții** autorităților prin e-mailuri.
- În unele țări, cetățenii pot **vota electronic**.

6. Exprimă-ți opinia!

Ești de acord cu afirmațiile de mai jos? Răspunde cu DA sau NU și argumentează-ți răspunsul.

- Democrația digitală este democrația tinerilor care petrec mult timp pe rețele de socializare.
- Internetul a devenit principala sursă de informație a cetățenilor.
- Internetul permite politicienilor să afle ce preferă și ce își doresc cetățenii și să utilizeze aceste informații în folosul lor.
- Persoanele în vârstă nu știu să se informeze de pe Internet.
- Autoritățile nu ar trebui să primească petiții prin e-mail deoarece există persoane care nu știu să utilizeze calculatorul.

7. Dezbateți!

Este democrația digitală o democrație participativă pură?

8. Aplică!

Completeză în caiete propozițiile de mai jos:

Cetățenii pot obține despre activitatea autorităților publice de pe acestora.

Autoritățile sunt obligate prin să implice cetățenii în luarea de luarea deciziei.

9. Descoperă!

Priveste ilustrațiile de mai jos și descoperă ce pot face cetățenii pentru adoptarea unei decizii:

- Mai mulți cetățeni au o problemă. Se întâlnesc și discută despre ea.
- Din discuții reiese un plan de acțiune pentru rezolvarea problemei.
- Cetățenii aduc problema la cunoștința publicului prin mass media.
- Cetățenii trimis sesizări autorităților și cer acestora să adopte anumite măsuri.
- În rezolvarea problemei se implică experți, organizații, mass media.
- Autoritățile reacționează: discută problema și iau o decizie.

• Scrie în caiet etapele care trebuie parcurse pentru adoptarea unei decizii la propunerea cetățenilor.

10. Studiu de caz. Bugetarea participativă

În prezent, cetățenii vor să fie implicați mai mult în procesele de luare a deciziilor publice. Pornind de la ideea că cetățenii au multe semne de întrebare legate de cheltuielile din banii publici, autoritățile din mai multe orașe au invitat cetățenii să participe la procesul de bugetare, adică să decidă împreună asupra cheltuielilor de la bugetul local.

„Când m-am hotărât să cer construirea unei piste pentru biciclete în oraș, recunoaște un activist pentru protecția mediului, nu m-am gândit că va fi atât de mult de lucru. Am petrecut multe ore discutând, ascultând și evaluând propuneri. Cum nu erau bani să le finanțăm pe toate, au trebuit să alegem unele și să renunțăm la altele; și toate erau bune. Nu e deloc ușor să decizi ce faci cu banii comunității.” (sursa: <https://democse-proiect.eu/multimedia/>)

• Pe baza informațiilor din text identifică modalități de implicare a cetățenilor în luarea deciziilor într-o comunitate și avantaje și dezavantaje ale acestei implicări.

Evaluare

- Identifică forma de democrație apărută de persoanele care susțin că societatea trebuie condusă de politicieni și că oamenii „simplu” nu înțeleg politica.
- Priveste imaginile alăturate și dă exemple de fapte din zilele noastre care contrazic acest punct de vedere.

60

CETĂZENII ȘI LUAREA DECIZIILOR PUBLICE

- Adoptarea deciziilor publice este **responsabilitatea autorităților**.
- În România, legea obligă autoritățile să implice cetățenii în procesele de luare a deciziilor publice. Astfel, autoritățile trebuie:
 - să creeze condiții care să facă posibilă implicarea (de exemplu, să aibă site-uri de unde cetățenii să poată obține informații despre activitatea autorităților și despre problemele în legătură cu care urmează să ia decizii);
 - să inițieze implicarea cetățenilor (de exemplu, să organizeze întâlniri la care să invite cetățenii interesați de rezolvarea diferitelor probleme);
 - să informeze cetățenii (de exemplu, să le prezinte măsurile pe care urmează să le adopte);
 - să consulte cetățenii înainte de a adopta decizii (de exemplu, să le solicite părerea și propunerile legate de diferite măsuri).

61

Aplică!
Exercițiul de fixare a cunoștințelor

Dezbateți!
Exercițiul de gândire critică și argumentare

Evaluare în cadrul lecției

Lucru pe imagini sugestive

Studiu de caz

RECAPITULARE

EVALUARE

La finalul manualului, 6 pagini sunt dedicate proiectului „Cetățeanul”

Unitatea 1 Recapitulare

RECAPITULARE

Completeză în caiet propozițiile de mai jos:

- Propunerea unei legi se numește
- În statul nostru, legea se
- Pentru a fi adoptată, o lege are
- După ce a fost adoptată de Parlament, legea este
- Legea nu se poate promulga decât

Dezbatere în cadrul lecției: Ce este o lege? Care este scopul acesteia? Care sunt etapele adoptării unei legi? Cum se asigură aplicarea acesteia?

Pe baza Pătrăuș de la începutul lecției sunt propuse șase stăruți care stăruiesc „acțiunilor” dreptilor. Discutați asupra lor în grup. Adăugați la fiecare:

74

Unitatea 1 Evaluare

EVALUARE

Completeză spațiile libere cu expresiile sau termenii potrivite.

Cetățenii au dreptul să

Organizațiile neguvernamentale se constituie în virtutea

• Scrie în caiet două autorități publice menționate în casereta alăturată și una sau mai multe din activitățile menționate în casereta alăturată, pentru a arăta cum se implică în viața cetățenilor.

Sistem	Mediulizarea procesului de lege
Dezbat	Adoptarea proiectelor de lege
Prezentare	Prezentarea legii
Cetățenii responsabil	Democrația participativă legislativă

• Raspunde cu Adevărat sau Fals.

Sunt beneficii ale e-democrației:

- a) Economisirea
- b) Eficiența
- c) Transparența
- d) Participarea cetățenilor
- e) Responsabilitatea autorităților

• Este în cauză formă de participativitate responsabilă corect:

- Libertatea presei înseamnă:
 - Presa are dreptul să publice orice articol.
 - Libertatea nu înseamnă să poți publica orice ai simți în momentul respectiv.
 - Libertatea nu înseamnă să poți publica orice ai simți în momentul respectiv.
- Libertatea presei înseamnă:
 - Libertatea presei înseamnă să poți publica orice ai simți în momentul respectiv.
 - Libertatea presei înseamnă să poți publica orice ai simți în momentul respectiv.
 - Libertatea presei înseamnă să poți publica orice ai simți în momentul respectiv.

• De înțeles este următorul? Fă un exemplu de prezentare excesivă de la veștile următoare: este corect sau nu?

BALETA DE NOTĂRI

No.	PUNCTE pentru răspunsurile corecte	ALTE PUNCTE	PUNCTE ADĂUGATE
1.	2	1	0
2.	2	1	0
3.	1	1	0
4.	1	1	0
5.	1	1	0
6.	1	1	0
7.	1	1	0
8.	1	1	0
9.	1	1	0
10.	1	1	0
11.	1	1	0
12.	1	1	0
13.	1	1	0
14.	1	1	0
15.	1	1	0
16.	1	1	0
17.	1	1	0
18.	1	1	0
19.	1	1	0
20.	1	1	0

76

Proiect CETĂȚEANUL

• Ce veți face?

Formați o echipă de proiect pentru realizarea unui proiect de interes comunitar.

• Ce veți realiza?

1. Identificați problema sau problema.

2. Soluționați problema sau veți organiza o activitate.

3. Căutați surse de informații despre problema.

4. Propuneți o soluție sau o activitate pentru a rezolva problema.

5. Informați sursele de informații.

6. Informați sursele de informații.

7. Informați sursele de informații.

8. Informați sursele de informații.

9. Informați sursele de informații.

10. Informați sursele de informații.

11. Informați sursele de informații.

12. Informați sursele de informații.

13. Informați sursele de informații.

14. Informați sursele de informații.

15. Informați sursele de informații.

16. Informați sursele de informații.

17. Informați sursele de informații.

18. Informați sursele de informații.

19. Informați sursele de informații.

20. Informați sursele de informații.

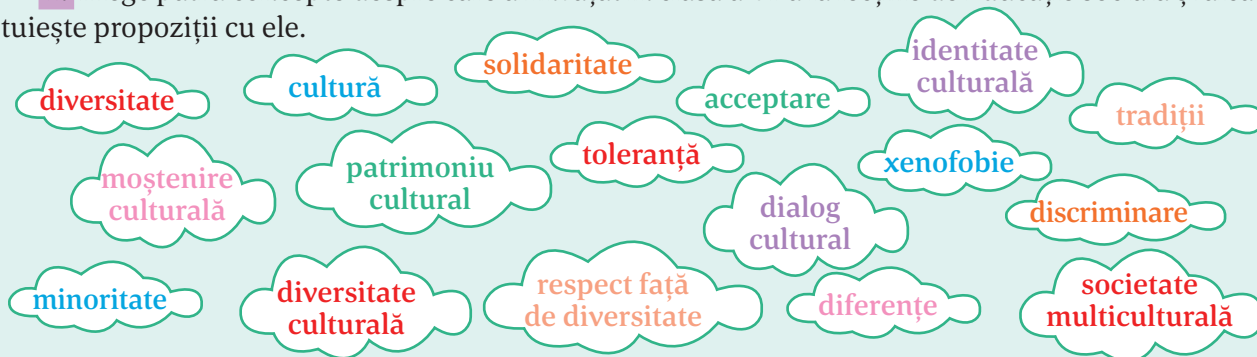
78

RECAPITULARE INIȚIALĂ

Ce am învățat în clasa a VI-a?

Amintește-ți!

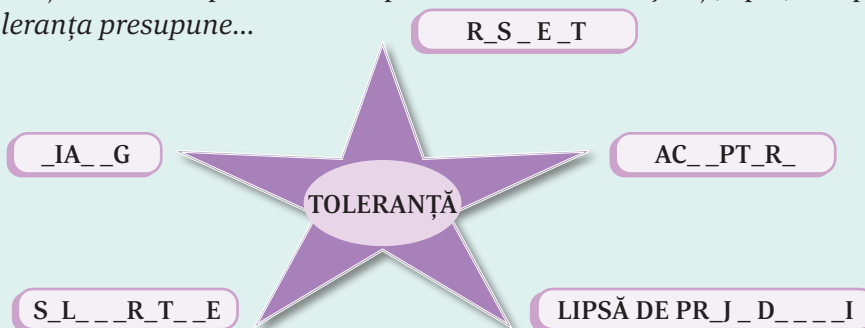
1. Alege patru concepte despre care ai învățat în clasa a VI-a la lecțiile de Educație socială și alcătuiește propoziții cu ele.

2. Copiază în caiet tabelul următor și completează-l cu informații referitoare la identitatea culturală a unei persoane. Poți adăuga și alte rânduri dacă ai nevoie.

Știu despre identitatea culturală	Am învățat despre identitatea culturală	Vreau să știu despre identitatea culturală
<ul style="list-style-type: none"> • că este parte a identității personale 	<ul style="list-style-type: none"> • că este legată de apartenența la un grup 	<ul style="list-style-type: none"> • cum este protejată de către stat

3. Găsește cuvintele potrivite în explozia stelară de mai jos și, apoi, completează, în caiet, propoziția: *Toleranța presupune...*

Investigați!

4. Principiile și valorile unei societăți interculturale nu sunt respectate întotdeauna în unele școli din țara noastră. Investigați cazuri de încălcare a acestor principii și valori. Parcurgeți următorii pași:

Pasul 1: Realizați un grup de discuție de educație socială al clasei voastre și trimiteți pe grup rugămintea ca fiecare elev să scrie un mesaj menționând:

- un principiu sau o valoare a unei societăți interculturale care nu a fost respectată în școală;
- cine a avut de suferit ca urmare a nerespectării aceluia principiu sau acelei valori;
- cine și cum a acționat pentru ca situația să nu se mai repete.

Pasul 2: Împărțiți-vă în trei grupuri.

– Grupul 1 va întocmi o listă cu principii și valori ale unei societăți interculturale care nu sunt respectate întotdeauna în școală.

– Grupul 2 va prezenta cine a avut de suferit în școală ca urmare a nerespectării principiilor respective.

– Grupul 3 va prezenta cine și cum acționează în școală pentru ca principiile și valorile unei societăți interculturale să fie respectate.

Pasul 3: Prezentați rezultatele investigației voastre și propuneți măsuri prin care să se asigure respectarea principiilor și valorilor unei societăți interculturale în clasa voastră.

Dezbateți!

5. Scrie propozițiile de mai jos într-un tabel cu două coloane, pe care l-ai desenat în caiet. Apoi compară tabelul tău cu cel al unei colege sau al unui coleg.

- La școală, toți copiii ar trebui să învețe în limba română.
- Copiii cu dizabilități ar trebui să învețe în clase speciale, numai ale lor.
- Discriminarea este un fenomen justificat de faptul că între oameni există diferențe.
- Cultura îi face pe oameni să se înțeleagă unii cu alții.

Propoziții cu care sunt de acord	Propoziții cu care nu sunt de acord

- Explicați de ce ați fost de acord sau de ce nu ați fost de acord cu propoziția/propozițiile pe care le-ați plasat în coloane diferite.
- Asociați propozițiilor cu care nu ați fost de acord un drept al copilului și stabiliți în ce măsură cerința sau punctul de vedere exprimat în aceste propoziții încalcă respectivul drept.

Aplicați!

6. În echipe de 4-6 elevi, realizați un afiș prin care să promovați principiile și valorile unei societăți interculturale. Expuneți afișele în clasă.

EVALUARE INIȚIALĂ

1. Formulează patru întrebări despre dreptul copilului la identitate culturală proprie.

2. Copiază în caiet tabelul de mai jos. Scrie A în caseta din dreptul enunțului pe care îl consideri adevărat și F în caseta din dreptul enunțului pe care îl consideri fals.

Enunțul	A	F
Copiii au dreptul la identitate culturală proprie.		
Copiii din grupurile etnice minoritare au dreptul de a-și păstra cultura proprie.		
Într-o societate interculturală diversitatea trebuie respectată și protejată.		
Din cauza diferențelor culturale, copiii din grupuri etnice diferite nu pot colabora.		

3. Transcrie în caiet enunțurile de mai jos și completează spațiile libere pentru a caracteriza persoana care dă dovadă de spirit deschis într-o societate interculturală:

O persoană care dă dovadă de spirit deschis:

- este la ideile, opiniile și argumentele noi;
- nu refuză să îi asculte pe cei care susțin diferite de ale sale;
- ia în sugestiile altora;
- acceptă credințele și stilurile de viață ale celorlalți fără a le
- nu crede că numai ea are
- admite că poate

4. Copiază în caiet cadranul de mai jos și completează-l cu câte un exemplu de comunicare interculturală pentru fiecare categorie.

• Comunicare interculturală în familie	• Comunicare interculturală în comunitatea locală
• Comunicare interculturală în România	• Comunicare interculturală în Uniunea Europeană
↓	
Comunicare interculturală în grupuri și organizații naționale și europene	

BAREM DE NOTARE

Nr.	PUNCTE pentru răspunsurile corecte	AUTOEVALUARE	PUNCTE ACORDATE
1.	4 x 5 puncte/răspuns corect = 20 de puncte		
2.	4 x 5 puncte/răspuns corect = 20 de puncte		
3.	6 x 5 puncte/enunț corect completat = 30 de puncte		
4.	5 x 4 puncte/exemplu corect = 20 de puncte		
Din oficiu	10 puncte		
Total	100 de puncte		
Nota obținută			

U1

Sistemul politic în România

- ▶ **Lecția 1:** Sistemul politic și condiția umană
- ▶ **Lecția 2:** Drepturile omului
- ▶ **Lecția 3:** Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare
- ▶ **Lecția 4:** Constituția României. Structura Constituției. Principiile și valorile constituționale
- ▶ **Lecția 5:** Statul democratic și principiul pluralismului
- ▶ **Lecția 6:** Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român
- ▶ **Lecția 7:** Statul de drept
- ▶ Recapitulare
- ▶ Evaluare

Lecția 1: Sistemul politic și condiția umană

În această lecție vom învăța:

1

Ce este un sistem politic

2

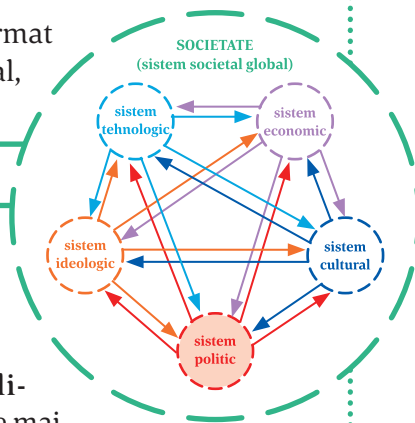
Ce este educația pentru cetățenie democratică

3

Ce înseamnă să trăiești demn în societate

CE ESTE UN SISTEM?

- Prin *sistem* se înțelege un ansamblu de elemente care interacționează între ele și, în același timp, interacționează cu exteriorul, respectând reguli, legi și principii, și care vizează realizarea unui obiectiv sau scop. Universul, așa cum îl cunoaștem, este format din sisteme.
- Fiecare sistem este format, la rândul său, din subsisteme și sub-subsisteme... și tot așa, la infinit. Totodată, fiecare sistem face parte dintr-un sistem mai mare, și tot așa, la infinit.
- Niciun sistem nu este complet izolat, adică nu există niciun sistem care să nu facă schimb de energie, de substanțe sau de informații cu alte sisteme. Prin urmare, nu există „sisteme închise”. Toate sistemele sunt „deschise”, adică receptive la influențele venite din afara lor și capabile să influențeze alte sisteme. Universul însuși este un *sistem deschis*.
- În ceea ce privește societatea umană, ea este un *sistem social global*, format din mai multe sisteme: tehnologic, economic, politic, ideologic, cultural, care interacționează și se influențează reciproc.

CE ESTE UN SISTEM POLITIC?

ETIMOLOGIE

⇒ în limba greacă: *polis* = cetate

În Grecia antică, cetățile nu reprezentau doar orașe, ci erau cetăți-stat. Iar a fi cetățean presupunea a te implica în viața cetății.

- Sistemul politic este un sistem localizat la nivelul sistemului social și îndeplinește funcții care privesc guvernarea (unei localități, unui stat, unei uniuni de state etc.).
- Un sistem politic este constituit din:
 - **relațiile politice**: adică raporturile de putere dintre diverse grupuri sociale;

- **instituțiile politice**: prin intermediul cărora se exercită puterea;
- **organizațiile politice**: dintre care cele mai complexe sunt *partidele*;
- **conștiința politică**: o concepție formată pe baza cunoștințelor politice, a intereselor și a normelor;
- **cultura politică**: un ansamblu de cunoștințe, percepții, evaluări pe care le au cetățenii în raport cu instituțiile și procesele politice.

1. Aplică!

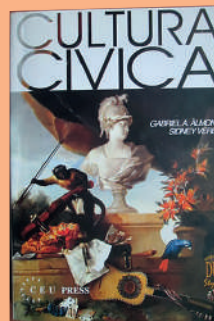
Dă exemple de sisteme, folosindu-te de cunoștințele acumulate până acum la alte discipline școlare sau de cultura ta generală.

CE ESTE EDUCAȚIA PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ

Educația pentru cetățenie democratică nu este doar o disciplină școlară. Educația pentru cetățenie democratică face parte din acțiunea de formare a *culturii politice*, despre care am amintit anterior, mai exact de formare a *culturii civice*.

Sistemele politice sunt democratice și nedemocratice (tiranie, dictatură, totalitarism). Democrația înseamnă „puterea poporului” (*demos* = popor; *kratos* = putere). Astfel, democrația poate funcționa numai dacă cetățenii (care formează poporul) au o cultură care îi ajută să înțeleagă ce sunt treburile cetății și de ce este necesar ca ei să se implice și să acționeze, adică să fie cetățeni activi, pentru a promova binele comun, al tuturor oamenilor.

Ca parte a culturii politice, cultura civică reprezintă o componentă esențială a regimurilor politice *democratice*. Ea este caracterizată printr-un set de valori, simboluri, reguli, ritualuri și instituții.

Gabriel A. Almond, Sidney Verba, **Cultura civică**, volum apărut în SUA, în 1963, în care autorii definesc și caracterizează cultura civică pe baza studiilor regimurilor democratice din cinci state ale lumii

2. Reflectează!

Ce înseamnă afirmația „a fi cetățean activ“?

3. Exprimă-ți opinia!

Crezi că este necesar ca oamenii să aibă cultură politică? De ce?

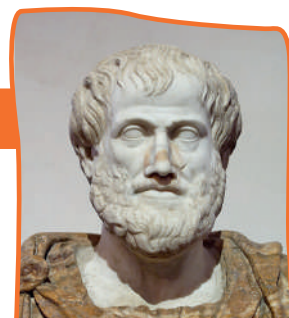
Ce se poate întâmpla dacă oamenii nu au cultură civică?

OMUL ESTE O FIINȚĂ SOCIALĂ

În urmă cu 2400 de ani, unul dintre cei mai mari înțelepți din Grecia Antică, Aristotel, a definit omul ca *ființă socială*, numindu-l *zoon politikon*. Aristotel nu a vrut să spună însă „animal politic”, așa cum adesea este tradus în mod greșit. Pentru grecii antici, noțiunea de „societate” se confunda cu cea de „cetate” (*polis*). Când voiau să afirme că ceva este de natură socială, adică aparține societății, ei spuneau că este *politic* (adjectiv derivat din substantivul *polis*).

Așadar, a fi om în sensul deplin al cuvântului înseamnă a fi o *ființă socială*, capabilă să stabilească *relații* cu semenii săi: relații de cunoaștere reciprocă, de acceptare sau de respingere, de muncă sau de petrecere a timpului liber. Acest lucru se dobândește în urma unui proces care conduce la formarea calităților necesare unui individ pentru a se integra într-un grup sau, mai general, în societate: a cunoaște și a respecta regulile acceptate de societate, a împărtăși cu alți membri ai societății valorile și sentimentele, regulile de conduită, visurile și năzuințele, amintirile și speranțele.

A fi liber nu înseamnă a nesocoti regulile de comportament și nici a scăpa de cei care păzesc respectarea acestor reguli. Aceasta este o înțelegere naivă a libertății, pe care o împărtășesc doar copiii, care se bucură că părinții au plecat, iar ei au rămas singuri acasă, cum se întâmplă cu Kevin, personajul din filmul lui Chris Columbus, „Singur acasă” (1990), care ajunge să fie fugărit prin Central Park de niște răufăcători care voiau să-l omoare.

În Grecia Antică:
societate = cetate (*polis*)

4. Aplică!

Completează, în caiet, afirmațiile de mai jos, folosind cuvintele potrivite:

- *Zoon politikon* înseamnă
- Pentru grecii antici, noțiunea de era exprimată prin cuvântul
- În calitatea sa de ființă socială, orice om este capabil să stabilească cu semenii săi.
- Pentru a se putea integra în societate, un individ trebuie să și să regulile acceptate de

5. Descoperă!

Caută pe internet și vizionează filmul „Singur acasă”. Identifică cinci elemente de comportament în care personajului principal, Kevin, nu respectă normele acceptate de societate.

DEMNITATEA DE OM ȘI DREPTURILE OMULUI

Înainte de a fi băieți sau fete, bărbați sau femei, negri sau albi, copii sau adulți, țărani sau orașeni, șomeri sau savanți, suntem OAMENI. Apartenența noastră la *genul uman* este un motiv de bucurie. Nu de mândrie, fiindcă nu e meritul nostru, dar ne putem bucura că suntem oameni, că nu suntem nici obiecte, nici animale.

Obiectele sunt neînsuflețite, sunt folosite de om ca instrumente pentru transformarea naturii conform nevoilor lui (de pildă, uneltele de muncă) și pot fi vândute și cumpărate. În schimb, un **om cu demnitate**, conștient de valoarea lui ca om, nu se va vinde și nu se va lăsa folosit de alții. Animalele supraviețuiesc prin adaptarea la mediu, dar omul *transformă* mediul, îl modifică pentru a corespunde cu nevoile, interesele și valorile sale. În acest sens se spune că „omul sfințește locul”, adică transformă un loc într-un loc mai bun și mai frumos.

De aceea, drepturile omului formează un strat protector împotriva răului care îl poate amenința pe individ, împotriva violenței și a nedreptății. Ele protejează nu doar viața acestuia, ci și *demnitatea lui de om*. Iată de ce ele trebuie cultivate, promovate și apărate.

Drepturile omului sunt o componentă importantă a sistemului de instituții, a conștiinței și culturii politice.

6. Aplică!

Care dintre afirmațiile de mai jos sunt adevărate și care sunt false?

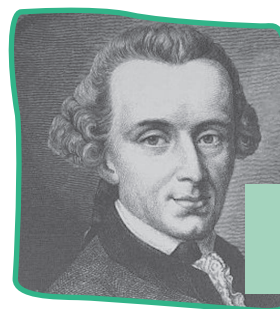
- Este drept ca oamenii să fie tratați ca obiectele: să fie folosiți de alți oameni, să fie vânduți sau cumpărați.
- Viața oamenilor poate fi amenințată de rele precum războiul, dictatura, violența altor oameni.
- Oamenii nu pot transforma mediul înconjurător.
- Oamenii cu demnitate sunt conștienți de valoarea ființei umane.

A**F****7. Reflectează!**

De ce crezi că filosoful german Immanuel Kant afirma: „să folosești (...) persoana oricui altcuiva totdeauna în același timp ca scop, iar niciodată doar ca mijloc”?

8. Exprimă-ți opinia!

Care sunt pericolele care pot amenința demnitatea umană? Cum poate fi ea apărată de aceste pericole?

Immanuel
Kant
(1724-1804)

9. Studiu de caz

Citește povestea de mai jos și descoperă fapte care s-au întâmplat în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și care i-au determinat pe oameni să ceară să le fie respectate și protejate drepturile.

Viața în ascunzătoare

Anne Frank a trăit timp de doi ani într-o ascunzătoare, având grijă să nu fie văzută sau auzită de oamenii care nu îi știau secretul. În 1942, Anne avea 13 ani și locuia la Amsterdam, unde familia Frank se mutase din Germania, pentru a scăpa de amenințarea naziștilor.

După ocuparea Amsterdamului de către naziști, Anne a fost obligată să plece de la școala unde învățase mai mulți ani și să se mute la o școală pentru copiii evrei. A trebuit să poarte o stea galbenă cusută pe haine, pentru ca toată lumea să afle că ea este evreică. Nu mai avea voie să aibă bicicletă sau să circule cu tramvaiul. Tatăl lui Anne a trebuit să renunțe la firma pe care o înființase, deoarece naziștii interziseseră evreilor să aibă firme.

În momentul în care naziștii au început deportarea evreilor în lagărele de concentrare, Anne și familia ei au decis să se ascundă într-o anexă secretă a clădirii unde funcționa compania fondată de tatăl ei. Pentru a nu fi descoperiți, Anne și ceilalți locatari nu vorbeau, nu ascultau radioul, nu foloseau baia, pentru a nu fi auziți de persoanele care lucrau în clădire. Desigur, nu ieșeau din casă, pentru a nu fi văzuți de vecini. În această izolare, singurele persoane cu care puteau să discute erau prietenii care îi ajutau: le aduceau mâncare și vești

despre ce se întâmplă în oraș. În zilele lungi în care nu putea vedea lumea de afară decât printr-un ochi de geam, Anne își petrecea timpul scriind în jurnalul primit cadou de la părinți. În august 1944, familia Frank a fost descoperită în urma unui denunț. Anne, sora și părinții ei au fost trimiși în lagăre de concentrare. Singurul supraviețuitor a fost tatăl lui Anne, Otto Frank, care a fost eliberat la sfârșitul războiului. Anne a murit în lagărul de la Auschwitz, la vârsta de 16 ani.

Anne Frank în 1940, la vârsta de 11 ani, la Școala Montessori din Amsterdam

Stea galbenă (Stea lui David în șase colțuri) pe care toți evreii au fost obligați de naziști să o poarte cusută pe haine

10. Exprimă-ți opinia!

Anne și familia ei au fost ajutați de prieteni care le aduceau mâncare și vești, încurajându-i să reziste. Astfel, se puneau chiar pe ei înșiși în pericol. Notează în caiet trei calități morale care îi caracterizează pe acești prieteni ai lui Anne și ai familiei sale.

11. Reflectează!

- Ce ți-ar lipsi cel mai mult dacă ai fi obligat să locuiești ca Anne, în ascunzătoare? Dar părinților tăi, ce crezi că le-ar lipsi într-o asemenea situație?
- Cât de important este pentru o persoană să trăiască în libertate, împreună cu alți oameni?
- De ce faptele prezentate mai sus sunt considerate „acte de barbarie”?

12. Documentează-te!

- Intră pe link-ul <https://www.cinemagia.ro/filme/anne-frank-3492/> și citește despre filmul regizorului Robert Dornhelm, *Anne Frank* (2001).
- Dacă ai timp, vizionează filmul de animație „Unde este Anne Frank?” / „Where is Anne Frank?” (2022), de Ari Folman – o reinterpretare a jurnalului Annei Frank, care aduce acțiunea în prezent, unde prietena imaginară a acesteia, Kitty, prinde viața și începe să o caute prin Amsterdam.

Lecția 2 : Drepturile omului

În această lecție vom învăța:

1. Citește Declarația Universală a Drepturilor Omului, în varianta prescurtată prezentată mai jos, și apoi răspunde la întrebările de la finalul textului.

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE, 1948

1. Toți oamenii se nasc liberi și egali în drepturi.
2. Oamenii au drepturi indiferent de orice deosebiri dintre ei.
3. Fiecare om are dreptul la viață, libertate și securitate personală.
4. Nimeni nu va fi ținut în sclavie sau servitute.
5. Nimeni nu va fi supus la torturi, nici pedepse sau tratamente crude sau degradante.
6. Fiecare om are drepturi pretutindeni în lume.
7. Toți oamenii sunt egali în fața legii.
8. Drepturile omului sunt apărute de lege.
9. Nimeni nu trebuie arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar.
10. Orice om are dreptul la apărare și judecată corectă.
11. Orice om este considerat nevinovat până la dovedirea vinovăției sale.
12. Oamenii au dreptul la viața personală.
13. Oamenii au dreptul de a circula liber.
14. În caz de persecuție, orice om are dreptul la azil.
15. Orice om are dreptul la cetățenie.
16. Oamenii au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie.
17. Orice om are drept de proprietate.
18. Orice om are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de credință.
19. Orice om are dreptul la opinie și la liberă exprimare.
20. Orice om are dreptul de asociere și întrunire.
21. Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice.
22. Orice om are dreptul la securitate socială.
23. Orice om are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii sale.
24. Orice om are dreptul la odihnă și recreere.
25. Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale.
26. Orice om are dreptul la învățătură.
27. Fiecare om are dreptul să fie recunoscut ca autor dacă realizează lucrări științifice, literare sau artistice.
28. Orice om are dreptul să trăiască într-o societate în care drepturile sale pot fi pe deplin îndeplinite.
29. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate.
30. Nimănu-i nu îi este permis să încalce drepturile altei persoane.

- Toți oamenii au drepturi? Explică!
- De ce au oamenii drepturi?
- Ce drepturi au oamenii? Dă exemple!

2. Argumentează!

Pe baza informațiilor din textul de mai jos, răspunde la întrebarea:

De ce trebuie respectate drepturile omului?

„Ignorarea și disprețuirea drepturilor omului au dus la acte de barbarie care revoltă conștiința umanității.”

(Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată în anul 1948, Preambul)

3. Reflectează!

Drepturile omului trebuie respectate. Ce îndatoriri avem față de alte persoane care au aceleași drepturi ca ale noastre? Explică!

4. Aplică!

Drepturile omului sunt caracterizate ca fiind universale, inalienabile, indivizibile și interdependente.

Discută cu un coleg despre semnificațiile termenilor *universal*, *inalienabil*, *indivizibil* și *interdependent*. Exemplificați principalele caracteristici ale drepturilor omului.

Model de rezolvare:

Drepturile omului sunt interdependente; aceasta înseamnă că ele depind unele de altele.

De exemplu, dreptul la un nivel de trai care să asigure oamenilor bunăstarea depinde de dreptul la muncă; o persoană care muncește are un venit din care își poate asigura satisfacerea nevoilor.

Vocabular

- **Inalienabil** = nu poate fi înstrăinat
- **Indivizibil** = nu poate fi împărțit
- **Interdependente** = depind unele de altele
- **Universal** = valabil pentru toți; valabil pretutindeni

CATEGORII DE DREPTURI

Drepturi civile și politice: sunt drepturi care protejează libertatea indivizilor de acțiunile abuzive ale statului și le dă acestora posibilitatea de a participa la viața comunității.

● dreptul la viață	● dreptul la judecată dreaptă	● dreptul de a întemeia o familie
● dreptul la libertate	● dreptul de asociere	● dreptul la respectarea vieții private
● dreptul la securitate personală	● dreptul de întrunire	● dreptul la respectarea domiciliului
● dreptul la libertatea de gândire și de exprimare	● dreptul de vot	● dreptul la păstrarea secretului corespondenței
● dreptul la opinie	● dreptul de a circula liber	
● dreptul la libertatea de credință	● dreptul de a cere azil	
	● dreptul de a avea o cetățenie	

Drepturi economice, sociale și culturale: sunt drepturi prin care se asigură oamenilor o viață mai bună.

● dreptul la muncă	● dreptul la odihnă	● dreptul de proprietate

5. Lucrați în echipă!

- În grupuri de câte patru, alegeți un drept inclus în Declarația Universală a Drepturilor Omului și formulați trei propoziții din care să reiasă în ce constă acest drept, ce responsabilități implică și care sunt consecințele încălcării lui. Apoi, prezentați clasei propozițiile formulate.
- La final, argumentați ideea conform căreia nerespectarea drepturilor omului poate duce la fapte care ne revoltă.

6. Lucrați în perechi!

Imaginile de mai jos prezintă realități din lumea de azi.

- Privește-le cu atenție și, împreună cu un coleg sau o colegă, descoperă drepturi care le sunt respectate oamenilor și drepturi care le sunt încălcate.
- Notați-le într-un tabel cu două coloane, corespunzător fiecăreia din cele două situații.
- Comparați cele două coloane și formulați o concluzie, pe care să o prezentați clasei, privind respectarea și încălcarea drepturilor omului în zilele noastre.

